

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse
konventsiooni alusel sõlmitava, väljaspool riiklikku
jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitse ja kestliku
kasutamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu
seletuskirja juurde

Lisa 1
KAVAND

Looduskaitseseaduse, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ning veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (BBNJ kokkuleppe rakendamine)

§ 1. Looduskaitseseaduse muutmine

Looduskaitseseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse 9². peatükiga järgmises sõnastuses:

„9². peatükk

ÜHINENUD RAHVASTE ORGANISATSIiooni MEREÕIGUSE KONVENTSIiooni ALUSEL SÕLMITAVA, RIIGI JURISDIKTSiooni ALT VÄLJA JÄÄVATE MEREALADE MERE ELURIKKUSE KAITSE JA KESTLIKU KASUTAMISE KOKKULEPPE RAKENDAMINE

§ 68⁴. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe rakendamine

(1) Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade geneetiliste ressursside, selliste ressursside digitaalsete järjestusandmete ja piirkonnapõhiste majandamisvahenditega seotud tegevuste elluviimisel tuleb juhinduda Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe (edaspidi *BBNJ kokkulepe*) ja käesoleva seaduse tingimustest.

(2) Käesolevas peatükis kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) geneetilised ressursid – BBNJ kokkuleppe artikli 1 lõikes 8 nimetatud materjal;
- 2) geneetiliste ressursside kasutamine – BBNJ kokkuleppe artikli 1 lõikes 14 nimetatud tegevus;
- 3) juurdepääsu ja tulu jaotamise komitee – BBNJ kokkuleppe artiklis 15 nimetatud komitee;
- 4) piirkonnapõhine majandamisvahend – BBNJ kokkuleppe artikli 1 lõikes 1 nimetatud vahend;
- 5) sekretariaat – BBNJ kokkuleppe artiklis 50 nimetatud sekretariaat;
- 6) standardne BBNJ-partiitunnus – standardiseeritud seerianumber, mille käesoleva lõike punktis 7 nimetatud teabevõrgustik genereerib vastuseks mere geneetiliste ressursside kogumise teatele;
- 7) teabevõrgustik – BBNJ kokkuleppe artiklis 51 nimetatud teabevõrgustik;

8) riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävad merealad – avameri ja süvamerepõhi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni tähenduses.

§ 68⁵. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade geneetiliste ressursside kogumise ja nende digitaalsete järjestusandmete kohta teabe esitamine

(1) Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt geneetilisi ressursse koguv isik on kohustatud esitama teabevõrgustikule:

- 1) BBNJ kokkuleppe artikli 12 punktis 2 sätestatud teabe kuus kuud või võimalikult vara enne geneetiliste ressursside kogumisega alustamist;
- 2) BBNJ kokkuleppe artikli 12 punktis 5 sätestatud teabe esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui üks aasta pärast geneetiliste ressursside kogumist;
- 3) BBNJ kokkuleppe artikli 12 punktis 8 sätestatud teabe esimesel võimalusel.

(2) Juhul, kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 esitatud teave on enne kavandatud kogumist oluliselt muutunud, esitab teabe esitanud isik teabevõrgustikule ajakohastatud teabe mõistliku aja jooksul, kuid hiljemalt geneetiliste ressursside kogumisega alustamisel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud teabe esitamise kohustust ei ole, kui nõutud teabe on esitanud samade geneetiliste ressursside kogumisega seotud muu isik.

§ 68⁶. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt kogutud geneetiliste ressursside ja nende digitaalsete järjestusandmetega seotud teabe hoiustamine

Isik, kes on kogunud riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt geneetilisi ressursse või kelle kasutuses need on, on kohustatud hoiustama neid ja nende digitaalseid järjestusandmeid koos standardse BBNJ-partiitunnusega üldsusele kättesaadavates riiklikul või rahvusvahelisel tasandil hallatavates hoidlates ja andmebaasides hiljemalt kolme aasta jooksul alates geneetiliste ressursside kasutamise algusest või niipea, kui vastavad hoidlad ja andmebaasid muutuvad kättesaadavaks.

§ 68⁷. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt kogutud geneetiliste ressursside päritolu ja nende digitaalsete järjestusandmete registreerimine ning aruandlus

(1) Hoidla ja andmebaasi haldaja registreerib riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt kogutud ja hoidlas säilitatavate geneetiliste ressursside päritolu ja nendega seotud digitaalsed järjestusandmed vastavalt rahvusvahelisele tavale.

(2) Hoidla haldaja koostab iga kahe aasta järel kokkuvõtliku aruande hoidlas säilitatavate riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt pärit geneetiliste ressursside päritolu kohta koos standardsete BBNJ-partiitunnustega, ning esitab selle Kliimaministeeriumile.

(3) Andmebaasi haldaja koostab iga kahe aasta tagant kokkuvõtliku aruande andmebaasis registreeritud riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatelt merealadelt pärit geneetiliste ressursside digitaalsete järjestusandmete kättesaadavuse kohta koos standardsete BBNJ-partiitunnustega, ning esitab selle Kliimaministeeriumile.

(4) Kliimaministeerium esitab käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud aruanded juurdepääsu ja tulu jaotamise komiteele.

§ 68⁸. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepanek

(1) Keskkonnaametil on õigus esitada riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepanek. Ettepanek esitatakse Kliimaministeeriumile.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ettepanek peab vastama BBNJ kokkuleppe artikli 19 lõikes 4 ja I lisas sätestatud tingimustele ja sisaldama teavet mõjutatud riikide, asjaomaste huvirühmade ning piirkondlike ja valdkondlike organisatsioonide kohta.

§ 68⁹. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku menetlus

(1) Kliimaministeerium otsustab § 68⁸ lõikes 1 nimetatud ettepaneku alusel menetluse algatamise piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku esitamiseks sekretariaadile.

(2) Kliimaministeerium küsib käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud menetluses arvamust mõjutatud riikidelt, asjaomastelt huvirühmadelt, piirkondlikelt ja valdkondlikelt organisatsioonidelt, võtab arvesse parima olemasoleva teadusteabe ning olemasolu korral põlisrahvaste ja kohalike kogukondade asjakohased põlisteadmised.

(3) Juhul, kui piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepanek mõjutab alasid, mis on osaliselt või täielikult ümbritsetud teiste riikide majandusvöönditega, korraldab Kliimaministeerium nende riikidega konsultatsioonid.

(4) Keskkonnaamet võtab arvesse käesoleva paragrahvi lõigete 2 ja 3 alusel esitatud arvamusi ja seisukohti, vajadusel muudab ettepanekut ja esitab muudetud ettepaneku Kliimaministeeriumile ning koostab arvamustele ja seisukohtadele kirjaliku vastuse, mille Kliimaministeerium esitab arvamuse avaldanud või seisukoha esitanud isikutele.

§ 68¹⁰. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku esitamise otsus ja sisu

(1) Pärast §-s 68⁹ sätestatud menetluse läbiviimist teeb Kliimaministeerium otsuse piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku esitamise kohta sekretariaadile.

(2) Sekretariaadile esitatav piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepanek peab sisaldama BBNJ kokkuleppe artikli 19 lõikes 4 ning I lisas kirjeldatud andmeid.

(3) Piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku võib esitada ühiselt koos teise riigiga. Sellisel juhul lepitakse kokku, kumb riik esitab ettepaneku sekretariaadile pärast selle riigisisest menetlemist.

(4) Keskkonnaamet võtab arvesse sekretariaadi korraldatud konsultatsioonidel ning teadus- ja tehnilise organi poolt esitatud seisukohti ning vajadusel muudab piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepanekut või vastab seisukohtadele kirjalikult. Kui Keskkonnaamet muudab konsultatsioonide tulemusel piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepanekut, esitab ta selle Kliimaministeeriumi vahendusel teadus- ja tehnilisele organile.

§ 68¹¹. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku tegemisest keeldumine ja keeldumise teatavakstegemine

(1) Kui §-s 68⁹ sätestatud menetluse läbiviimise kestel selgub, et ettepanekus kirjeldatud piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamine ei ole otstarbekas, seda ei ole võimalik rakendada või esineb muu mõjuv põhjus ettepaneku esitamisest keeldumiseks, keeldutakse piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku tegemisest sekretariaadile.

(2) Piirkonnapõhise majandamisvahendi kehtestamise ettepaneku tegemisest keeldumise otsustab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga ning otsus jõustub selle allakirjutamisel.

§ 68¹². Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade piirkonnapõhise majandamisvahendiga seonduv aruandlus

Kliimaministeerium täidab piirkonnapõhise majandamisvahendi ja sellega seotud meetmete rakendamise suhtes kehtivat aruandluskohustust sekretariaadi ees.

§ 68¹³. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel läbiviidava tegevuse kooskõla piirkonnapõhise majandamisvahendiga

Iga isik, kes tegutseb väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni oleval merealal, peab järgima BBNJ kokkuleppe osaliste konverentsi poolt piirkonnapõhise majandamisvahendi kohta kehtestatud nõudeid.”;

2) seadust täiendatakse §-ga 74⁷ järgmises sõnastuses:

„§ 74⁷. Piirkonnapõhise majandamisvahendi kohta kehtestatud nõuete rikkumine

(1) Piirkonnapõhise majandamisvahendi kohta kehtestatud nõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.“;

3) paragrahvi 75 lõikes 2 asendatakse tekstiosa „ja 74⁶” tekstiosaga „, 74⁶ ja 74⁷“;

4) paragrahvi 75¹ lõikes 1 asendatakse arv „74⁶“ arvuga „74⁷“.

§ 2. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3 järgmises sõnastuses:

„3) taotletakse tegevusluba või selle muutmist riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse elluviimiseks ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks oleva kavandatava tegevuse puhul on piisavalt alust arvata, et tegevus võib põhjustada merekeskkonna olulist reostust või selle olulisi ja kahjulikke muutusi vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitavas, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppes (edaspidi *BBNJ*

kokkulepe) sätestatud tingimustele.“;

2) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud keskkonnamõju hindamise kohustust ei ole, kui kavandatava tegevuse keskkonnamõju on eelnevalt hinnatud vastavalt muudele Eesti Vabariigi suhtes siduvatele rahvusvahelistele keskkonnamõju hindamise kohustustele ning:

1) hindamine vastab sisu poolest käesolevas seaduses nõutud keskkonnamõju hindamise nõuetele ja hindamise tulemusi võetakse arvesse tegevusloa andmise või muutmise otsustusprotsessis või

2) asjaomaste õiguslike vahendite või raamistike või asjaomaste ülemaailmsete, piirkondlike või valdkondlike kehamite hindamise põhjal kehtestatud eeskirjad või standardid on ette nähtud sellise võimaliku mõju vältimiseks, leevendamiseks või ohjamiseks, mis jääb allapoole käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud keskkonnamõju hindamise künnist, ning neid eeskirju või standardeid on järgitud.;

3) paragrahvi 3² punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande kohta asjaomastelt asutustelt seisukoha küsimine ning programmi ja aruande avalikustamine, arvestades piiriülese keskkonnamõju hindamise ja riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel keskkonnamõju hindamise erisustega;“;

4) paragrahvi 6 lõiget 2 täiendatakse punktiga 23 järgmises sõnastuses:

„23) riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatav tegevus, millel võib olla merekeskkonnale rohkem kui väike või ajutine mõju või kui avamerel kavandatava tegevuse mõju on teadmata või ebaselge.“;

5) seadust täiendatakse paragrahviga 30¹ järgmises sõnastuses:

„§ 30¹. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise erisus

(1) Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamisel juhendatakse BBNJ kokkuleppes ja käesolevas seaduses sätestatud tingimustest, arvestades käesolevast paragrahvist ja §-dest 30² ning 30³ tulenevaid erisusi.

(2) Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamisel tuleb võtta arvesse asjakohaste keskkonnamõju strateegiliste hindamiste tulemusi, kui need on kättesaadavad, kasutada ära parimaid olemasolevaid teadusandmeid ning olemasolu korral põlisrahvaste ja kohalike kogukondade asjakohaseid põlisteadmisi.

(3) Otsustaja peab viivitamata teatama Kliimaministeeriumile riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel keskkonnamõju hindamise algatamisest, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatavaks tegevuseks vajaliku tegevusloa andmisest, tegevusloa tingimuse muutmisest või tegevusloa andmisest keeldumisest.

(4) Kliimaministeerium võib esitada märkusi teabevõrgustikus avaldatud otsuse kohta, mis käsitleb BBNJ kokkuleppe kohase keskkonnamõju hindamise kohaldamist teise riigi jurisdiktsiooni või kontrolli alla kuuluvale tegevusele, ja sellise tegevuse keskkonnamõju hindamise menetluse kohta.“;

6) seadust täiendatakse paragrahviga 30² järgmises sõnastuses:

„§ 30². Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise teavitamisnõuded

(1) Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise menetluses avaldab otsustaja teabevõrgustikus:

- 1) keskkonnamõju hindamise algatamise teate;
- 2) keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise otsuse ja eelhinnangu;
- 3) keskkonnamõju hindamise aruande kavandi;
- 4) keskkonnamõju hindamise aruande;
- 5) tegevusloa andmise või andmata jätmise teate.

(2) Teabevõrgustik käesoleva seaduse tähenduses on BBNJ kokkuleppe artiklis 51 nimetatud teabevõrgustik.“;

7) seadust täiendatakse paragrahviga 30³ järgmises sõnastuses:

„§ 30³. Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamisega seotud konsultatsioonid

(1) Kui kavandatav tegevus toimub riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel, teavitab otsustaja keskkonnamõju hindamise programmi avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust elektrooniliselt või liht- või tähtkirjaga 14 päeva jooksul käesoleva seaduse § 16 lõike 1² kohase kontrolli tulemuste selgumisest arvates tegevusest potentsiaalselt enim mõjutatud:

- 1) rannikuriike, mille puhul võib mõistlikult eeldada, et tegevus mõjutab nende suveräänsete õiguste kasutamist, mis on seotud loodusvarade uurimise, kasutamise, säilitamise või majandamisega;
- 2) riike, mis viivad kavandatud tegevuse alal ellu inimtegevust, sealhulgas majandustegevust, mille puhul võib mõistlikult eeldada, et kavandatud tegevus neid mõjutab.

(2) Kui kavandatav tegevus toimub riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel asukohas, mis on täielikult ümbritsetud riikide majandusvöönditega, korraldab otsustaja lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule selliste riikidega eelnevad konsultatsioonid.

(3) Otsustaja ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud riik lepivad kokku:

- 1) konsultatsioonide korra ja ajakava;
- 2) riigi avalikkuse ja asutuste teavitamise ning neile piisava aja andmise avamere keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande kohta arvamuse avaldamiseks;
- 3) millal tuleb riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel keskkonnamõju hindamise käigus esitatud ettepanekud, vastuväited ja küsimused esitada riigile temalt arvamuse saamiseks;
- 4) milliste otsuste eelnõud tuleb esitada mõjutatavale riigile temalt arvamuse saamiseks.

(4) Mõjutatavale riigile tuleb anda arvamuse avaldamiseks aega vähemalt 30 päeva. Otsustaja peab otsuse tegemisel arvestama mõjutatava riigi arvamusega ning edastama mõjutatavale riigile ettepanekute või vastuväidete arvesse võtmise selgitused või arvestamata jätmise põhjendused ning vastused küsimustele. Võimalusel arvestab otsustaja teabevõrgustiku kaudu teiste riikide ning teadus- ja tehnilise kehami poolt esitatud märkustega, koostab neile vastused ning põhjendatud vajadusel muudab otsuse eelnõu.

(5) Teadus- ja tehniline keham on BBNJ kokkuleppe artiklis 49 nimetatud keham.

(6) Otsustaja teavitab tegevusloa andmisest või andmata jätmisest käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud riike.

(7) Kliimaministeerium teavitab riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju päritoluriiki soovist osaleda riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamises ja konsultatsioonide vajalikkusest päritoluriigi määratud ajaks. Kliimaministeerium avalikustab keskkonnamõju hindamise programmi oma veebilehel ning teavitab Keskkonnaametit. Teavituse sisu peab vastama käesoleva seaduse § 16 lõikele 4. Kliimaministeerium esitab keskkonnamõju hindamise programmi kohta esitatud ettepanekud ja vastuväited avamerel kavandatava tegevuse keskkonnamõju päritoluriigile.“.

8) seadust täiendatakse §-ga 45¹ järgmises sõnastuses:

„§ 45¹. Keskkonnamõju strateegilise hindamise erisused riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel

(1) Riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatava keskkonnamõju strateegilisel hindamisel juhindutakse BBNJ kokkuleppes ja käesolevas seaduses sätestatud tingimustest, arvestades käesolevast paragrahvist tulenevaid erisusi.

(2) Otsustaja võtab avamere keskkonnamõju hindamisel arvesse asjakohaseid strateegiliste keskkonnamõju hindamiste tulemusi, kui need on kättesaadavad.

(3) Kliimaministeeriumil on õigus täita ülesandeid, mis on seotud osalemisega riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel kavandatavate tegevuste keskkonnamõju strateegilistes hindamistes, mida viib läbi teine BBNJ kokkuleppe osaline.“.

§ 3. Veeseaduse muutmise

Veeseaduse § 187 täiendatakse punktiga 20 järgmises sõnastuses:

„20) riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävatel merealadel rajatakse ehitisi või ammutatakse naftat või gaasi või tehakse ammutamise võimaldamiseks vajalikke tegevusi.“.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2026

Algatab Vabariigi Valitsus